

УДК 340.132

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.68>

ІНСТИТУЦІЙНА РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ ТРАНЗИТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Матвєєва Л.Г.,*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-8402-5584***Шевчук В.В.,***старший викладач кафедри загальноправових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-3929-4769*

Матвєєва Л.Г., Шевчук В.В. Інституційна роль правоохоронних органів у реалізації транзитивної юстиції: український досвід.

Стаття присвячена аналізу ролі правоохоронних органів у реалізації транзитивної юстиції в Україні в умовах триваючої збройної агресії Росії та постконфліктної реінтеграції. Показано, що транзитивна юстиція (перехідне правосуддя) є сучасною міжнародно-правовою концепцією, яка поєднує механізми кримінального переслідування винних у воєнних злочинах, встановлення історичної правди, забезпечення прав жертв та інституційних реформ. Центральне місце в цій системі належить правоохоронним органам – Національній поліції, Службі безпеки України, органам прокуратури, Державному бюро розслідувань та іншим структурам, які забезпечують правопорядок. Вони виконують подвійне завдання: з одного боку, виступають як інструмент документування, розслідування та притягнення до відповідальності винних у міжнародних злочинах, а з іншого – є об'єктом глибоких реформ, спрямованих на підвищення довіри суспільства й забезпечення демократичних стандартів їх діяльності.

На підставі аналізу національного досвіду та міжнародних практик доведено, що правоохоронні органи є ключовою ланкою у забезпеченні невідворотності покарання за воєнні злочини, у створенні доказової бази для національних і міжнародних судів, у реалізації програм відшкодування шкоди постраждалим, а також у формуванні історичного наративу війни. Водночас вони стикаються з численними викликами: надмірним навантаженням слідчих, необхідністю балансувати між покаранням і примиренням, проведенням перевірки кадрів, боротьбою з наслідками багаторічної окупації та відновленням довіри населення на деокупованих територіях.

Особливу увагу приділено аналізу створення спеціалізованих міжвідомчих центрів із розслідування міжнародних злочинів, розширенню міжнародної співпраці, цифровізації доказової діяльності, а також посиленню роботи з жертвами та свідками, зокрема у випадках сексуального насильства чи зникнень безвісти.

Наголошено на потребі системних реформ, спрямованих на підвищення прозорості, підзвітності та професійності правоохоронців. Узагальнено, що лише поєднання ефективної роботи правоохоронних органів у сфері переслідування злочинців і їх внутрішнього самоочищення здатне забезпечити легітимність української моделі транзитивної юстиції, сприяти відновленню верховенства права та зміцнити суспільну довіру в поствоєнний період.

Ключові слова: транзитивна юстиція, перехідне правосуддя, права людини, право, держава, правоохоронні органи, Національна поліція України, прокуратура, суд, воєнні злочини, справедливість, відновлення прав жертв, інституційні реформи, Україна.

Matvieieva L.H., Shevchuk V.V. Institutional role of law enforcement agencies in the implementation of transitional justice: the Ukrainian experience.

The article is devoted to analyzing the role of law enforcement agencies in the implementation of transitional justice in Ukraine under the conditions of ongoing Russian armed aggression and post-conflict reintegration. It demonstrates that transitional justice is a modern international legal concept that combines mechanisms of criminal prosecution of perpetrators of war crimes, the establishment of historical truth, the protection of victims' rights, and institutional reforms. A central place in this system belongs to law enforcement agencies — the National Police, the Security Service of Ukraine, the prosecution bodies, the State Bureau of Investigation, and other institutions ensuring public order.

These institutions fulfill a dual mission: on the one hand, they serve as instruments for documenting, investigating, and prosecuting international crimes, while on the other hand, they are themselves subject to deep reforms aimed at strengthening public trust and ensuring democratic standards of activity.

Based on the analysis of national experience and international practices, the article shows that law enforcement agencies are a key link in ensuring the inevitability of punishment for war crimes, in creating an evidentiary base for national and international courts, in implementing reparations programs for victims, as well as in shaping the historical narrative of the war. At the same time, they face numerous challenges: excessive workload of investigators, the need to balance punishment and reconciliation, conducting vetting procedures, addressing the consequences of prolonged occupation, and restoring public trust in liberated territories.

Special attention is paid to the establishment of specialized interagency centers for the investigation of international crimes, the expansion of international cooperation, the digitalization of evidentiary activities, and the strengthening of work with victims and witnesses, particularly in cases of sexual violence and enforced disappearances. The article emphasizes the need for systemic reforms aimed at enhancing the transparency, accountability, and professionalism of law enforcement officers. It concludes that only a combination of effective law enforcement activities in prosecuting offenders and their internal self-cleansing can ensure the legitimacy of Ukraine's model of transitional justice, contribute to the restoration of the rule of law, and strengthen public trust in the post-war period.

Key words: transitional justice, human rights, law, state, law enforcement agencies, National Police of Ukraine, prosecutor's office, court, war crimes, justice, victims' rights restoration, institutional reforms, Ukraine.

Постановка проблеми. Україна зіткнулася з безпрецедентними викликами у сфері захисту прав людини та відновлення справедливості внаслідок збройної агресії Росії. Війна призвела до численних жертв, масових порушень прав людини і скоєння воєнних злочинів, що вимагає комплексного підходу до подолання наслідків конфлікту. Світовий досвід свідчить, що найсучаснішим підходом для виходу суспільства з конфлікту та авторитарного минулого є механізми транзитивної юстиції (в українському дискурсі часто вживають термін «перехідне правосуддя» [1; 2; 3; 11]). Ця концепція була запропонована Нілом Кріцом у 1995 році та охоплює правові інструменти, за допомогою яких суспільства, що пережили масові порушення, можуть відновити верховенство права і забезпечити права жертв.

Актуальність теми транзитивної юстиції для України обумовлена триваючим з 2014 року збройним конфліктом, який у 2022 році переріс у повномасштабну війну. Закінчення бойових дій стане лише початком складного шляху примирення та розв'язання наслідків війни. Впровадження елементів правосуддя перехідного періоду розглядається як необхідна передумова успішної реінтеграції деокупованих територій та відновлення довіри в суспільстві.

Метою даного дослідження є всебічне вивчення та критичний аналіз ролі правоохоронних органів у процесі реалізації транзитивної юстиції в Україні. Особливу увагу приділено їх участі у документуванні та розслідуванні воєнних злочинів, захисті прав постраждалих осіб, а також забезпеченні гармонії між каральними заходами і сприянням примиренню у постконфліктний період. Дослідження проводиться в контексті збройної агресії Російської Федерації проти України, з акцентом на виклики подальшої реінтеграції деокупованих територій країни.

Стан опрацювання проблематики. У контексті українського правового дискурсу питання перехідного правосуддя (транзитивної юстиції) набуло особливої значущості після початку збройної агресії Російської Федерації у 2014 році. Серед науковців, які активно досліджують цю тему, варто виділити А. Багінського, А. Буценка, М. Гнатовського, О. Плотнікова, О. Мартиненка [1; 2; 3; 11]. Їхні напрацювання охоплюють концептуалізацію транзитивної юстиції, її відповідність національному законодавству, а також питання щодо притягнення до відповідальності за міжнародні злочини та захисту прав постраждалих осіб. Водночас аспект функціонування правоохоронних органів у рамках цього процесу залишається ще недостатньо вивченим і потребує додаткової уваги.

У рамках попередніх досліджень нами було здійснено аналіз процесу формування національної концепції транзитивної юстиції та визначено роль цього інституту як чинника, що сприяє підготовці до деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України [8; 9].

Виклад основного матеріалу. В Україні активно триває робота над розробкою національної концепції транзитивної юстиції. Для реалізації цього задуму сформовано робочі групи, до яких залучено науковців, правозахисників, прокурорів і суддів. Урядові зусилля демонструють, що держава усвідомлює важливість системного підходу до питань відповідальності та примирення. Варто зазначити, що ще в 2019 році за ініціативою Президента була запущена підготовка національної

моделі перехідного правосуддя. У правовому полі України досі відсутній спеціалізований закон, який би регулював питання перехідного періоду. Показовим прикладом є урядовий законопроект «Про засади державної політики перехідного періоду», № 5844 [12], що був відкликаний для доопрацювання на початку 2022 року. Попри це, на практичному рівні окремі елементи транзитивної юстиції поступово впроваджуються. Зокрема, тривають слідчі процеси щодо воєнних злочинів, здійснюється збір доказів, а також вносяться точкові корективи до чинного законодавства, наприклад, шляхом введення відповідальності за колабораціонізм. Проте відсутність системного підходу залишається вагомою проблемою, що потребує вирішення. У цьому контексті особливого значення набуває необхідність проведення ґрунтовного наукового аналізу ролі правоохоронних органів у процесі реалізації транзитивної юстиції.

Транзитивна юстиція представляє собою комплексний, міждисциплінарний підхід до забезпечення правосуддя у періоди трансформації суспільства. Її інструментарій охоплює судове переслідування винних, встановлення об'єктивної історичної правди, заходи з відшкодування шкоди постраждалим, а також проведення масштабних реформ державних інституцій. Основна мета цього процесу полягає в досягненні збалансованого поєднання принципів справедливості та примирення, що сприяє побудові суспільства, здатного подолати наслідки травматичного досвіду і впевнено рухатися вперед, спираючись на верховенство права та засади поваги до прав людини.

Роль і функції правоохоронних органів у контексті транзитивної юстиції є надзвичайно важливими, адже саме вони визначають успішність її впровадження. До таких органів належать установи досудового розслідування, як Національна поліція, органи безпеки, Державне бюро розслідувань, а також інші спеціалізовані структури, що забезпечують правопорядок. Їхня діяльність охоплює такі аспекти: безпосереднє виконання механізмів перехідного правосуддя та реформування власної структури з метою запобігання повторенню порушень у майбутньому. Розглянемо основні аспекти українського досвіду:

1. Розслідування та притягнення до відповідальності за воєнні злочини мають вирішальне значення для забезпечення принципу невідворотності покарання. Правоохоронці зосереджуються на зборі доказів, встановленні винних осіб і передачі справ до суду. У контексті масштабних збройних конфліктів правоохоронна система стикається із надмірним навантаженням. В Україні від початку повномасштабного вторгнення Росії, станом на 31 січня 2025 року правоохоронці України відкрили 140956 кримінальних проваджень за фактами злочинів, скоєних військовими РФ та їх пособниками на території України [13]. Така статистика підкреслює важливість роботи слідчих і прокурорів. Крім внутрішніх зусиль, правоохоронні органи України активно співпрацюють із міжнародними структурами для забезпечення правосуддя. Україна взаємодіє з Міжнародним кримінальним судом, організовуючи спільні огляди місць злочинів та обмін доказами. У 2023 році при координації Євроюсту була створена Спільна слідча група, до складу якої увійшли прокурори, судді та офіцери Національної поліції України й інших зацікавлених держав. Завдання цієї групи полягає у розслідуванні основних міжнародних злочинів, скоєних під час війни, а також спрощенні обміну доказами. Додатково за підтримки ЄС, США та Великобританії сформували Групу радників з питань воєнних злочинів, яка допомагає документуванню та розслідуванню таких злочинів Офісу Генпрокурора України [14]. Завдяки цьому українські правоохоронці інтегровані у глобальну систему боротьби з безкарністю, беручи активну участь у роботі міжнародних та гібридних правосудних механізмів.

Українські суди, попри війну, виносять вироки за воєнні злочини: так, у травні 2022 р. вперше було засуджено російського військовослужбовця за вбивство цивільного (справа В. Шишимаріна) [7]. Надалі більшість процесів проходять заочно, але Україна застосовує тактику «заочного правосуддя», щоб зафіксувати провину конкретних осіб юридично. Це важливо і для історії, і для майбутнього. Варто зазначити, що застосування практики заочного засудження спричиняє активні дискусії щодо її відповідності принципам справедливості, у зв'язку з чим українське законодавство повинно бути узгоджене з міжнародними стандартами.

Особливо слід наголосити, що розслідування серйозних порушень прав людини є не лише моральною необхідністю, але й міжнародно-правовим обов'язком держави. Правоохоронні органи мають діяти оперативно, ефективно та неупереджено, приділяючи увагу злочинам усіх сторін конфлікту. У випадку України це означає розслідування не тільки злочинів агресора, але й можливих правопорушень, скоєних окремими представниками українських сил. Такий підхід демонструє послідовну повагу до верховенства права і справедливості перед усіма учасниками конфлікту, що є необхідною умовою для зміцнення довіри суспільства.

2. Документування злочинів та встановлення історичної правди важливе у процесі осмислення наслідків війни. У механізмах констатації історичної правди правоохоронні органи беруть на себе технічну і експертну функцію, спрямовану на фіксацію фактів військових злочинів. Слідчі, криміналісти та експерти оглядають місця злочинів, ексгумують масові поховання, виконують су-

дово-медичні експертизи та збирають свідчення очевидців. Зібрані докази слугують основою не тільки для кримінальних справ, але й можуть бути використані майбутніми Комісіями правди чи іншими дослідницькими організаціями.

Український уряд за підтримки партнерів запустив низку проектів для централізації та збереження доказів російських злочинів. Такими платформами є Єдиний реєстр досудових розслідувань воєнних злочинів, Єдина інформаційна платформа з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Український досвід деокупації показує, що завдання правоохоронних органів суттєво відрізняються залежно від тривалості окупації: у районах, звільнених після кількох місяців, нагальним є швидке відновлення безпеки та збирання доказів злочинів окупантів, тоді як у регіонах із багаторічною окупацією правоохоронців чекають значно складніші виклики – перевірка кадрів, розслідування системних злочинів, подолання наслідків пропаганди та недовіри населення. Відтак українські силові структури мають діяти не лише як слідчі й охоронці порядку, а й як «агенти соціального миру», які через зважені кроки здатні запобігти самосуду та гарантувати верховенство права під час реінтеграції.

Після деокупації таких міст, як Буча, Ізюм чи Херсон, саме правоохоронці першими зафіксували сліди злочинів окупантів. Ця інформація згодом отримала міжнародне визнання. Наприклад, у звільненому восени 2022 року Ізюмі на Харківщині було задокументовано численні факти катувань та масові поховання. Зібрані дані стали основою для міжнародного засудження дій Росії як геноцидних. Така діяльність сприяє формуванню історичного наративу про війну, а матеріали, зібрані правоохоронцями, можуть бути передані до комісій зі встановлення правди, музеїв пам'яті чи наукових центрів для подальшого аналізу причин і перебігу конфлікту.

Важливою складовою цієї роботи є розшук осіб, що зникли безвісти, або жертв насильницьких зникнень. Поліція реєструє заяви про зникнення, проводить розслідування та взаємодіє з міжнародними організаціями, такими як Міжнародна комісія з питань зниклих безвісти. Від початку повномасштабної війни станом на червень 2025 року зареєстровано понад 70 тисяч випадків, зниклих безвісти українців за особливих обставин [3]. Ця кількість може бути значно більшою з огляду на ситуацію в окупованих регіонах. Правоохоронні органи ведуть єдину інформаційну платформу з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Це ресурс, де зібрана вся першочергова інформація для родин, які втратили зв'язок зі своїми близькими [6]. Також створюються ДНК-бази для ідентифікації та координації роботи з міжнародними пошуковими програмами. Розслідування насильницьких зникнень є не лише гуманітарним обов'язком держави, а й її юридичним обов'язком перед родичами, які мають право знати правду про своїх близьких. У майбутньому діяльність спеціалізованих підрозділів або окремих комісій із питань зниклих безвісти може стати важливою частиною механізмів транзитивної юстиції в Україні у процесі мирного врегулювання конфлікту.

3. Участь у міжнародних трибуналах і механізмах правосуддя є складовою роботи національних правоохоронних органів, особливо коли мова йде про розслідування масштабних злочинів. Практика показує, що без ефективної співпраці місцевих правоохоронців та спецслужб реалізація мандатів міжнародних трибуналів стає неможливою. Наприклад, діяльність трибуналу щодо колишньої Югославії значною мірою залежала від підтримки правоохоронних структур Боснії, Хорватії та Сербії у проведенні арештів. Лише після зміни політичної волі ці країни змогли затримати таких ключових фігурантів, як Ратко Младич і Радован Караджич, передавши їх до рук міжнародного правосуддя [15].

Для України основним міжнародним інструментом такого типу має стати Міжнародний кримінальний суд. 17 березня 2023 року, Міжнародний кримінальний суд видав ордери на арешт президента Росії Володимира Путіна та російської дитячої омбудсменки Марії Львової-Белової за незаконну депортацію та примусове переміщення українських дітей. Постає питання, хто може здійснити такі арешти? Правоохоронні органи України активно займаються документуванням злочину агресії, тісно співпрацюючи з Офісом Прокурора Міжнародного Кримінального Суду та Міжнародним центром з переслідування за злочин агресії проти України в Гаазі [5]. Українські правоохоронці також беруть участь у інших міжнародних судових процесах, що мають зв'язок із війною, зокрема позовах до Міжнародного Суду ООН, Європейського суду з прав людини та арбітражах щодо компенсації збитків. У цих справах вони надають доказові матеріали, експертні висновки та свідчення. Таким чином, національна правоохоронна система виконує функцію сполучної ланки між внутрішнім правосуддям і міжнародними процесами, забезпечуючи узгодженість доказової документації та принцип невідворотності покарання на світовій арені.

4. Захист прав жертв та взаємодія з постраждалими. Концепція перехідної юстиції орієнтується на потреби жертв: відновлення справедливості має бути зосереджене на забезпеченні їхніх прав і підтримці. Для правоохоронних органів це передбачає зміну підходів у роботі з людьми, які

постраждали внаслідок конфлікту. Цивільні особи, які пережили окупацію, зазнали катувань чи втратили близьких, потребують уважного та гуманного ставлення.

Поліцейські та слідчі мають забезпечити доступні механізми для подання заяв про воєнні злочини, гарантувати безпеку свідків і запобігти повторній травматизації під час допитів. Постраждалих необхідно інформувати про хід розслідування, враховувати їхню думку та забезпечувати право на компенсацію. На міжнародній арені визнається право жертв на правду і на ефективний правовий захист. Таким чином, у перехідний період правоохоронні органи мають діяти, виходячи з цього пріоритету: вони повинні бути інструментом відновлення справедливості, а не джерелом додаткової напруги. Для досягнення цієї мети проводяться спеціалізовані тренінги для правоохоронців з питань роботи з жертвами сексуального насильства, катувань, психологічної травми, а також розширення програм захисту свідків [10].

5. В процесі реалізації транзитивної юстиції важливого значення набуває реформа та очищення правоохоронних органів, що забезпечують правопорядок у постконфліктній державі. Внутрішня трансформація системи правоохоронних інституцій є передумовою для відновлення суспільної довіри та утвердження верховенства права.

Така трансформація передбачає проведення люстрації та ретельної перевірки кадрового складу. Учасники репресивних практик чи ті, хто співпрацював з окупаційним режимом, ставлять під загрозу ефективність і легітимність правоохоронних органів, оскільки їхнє подальше перебування на службі потенційно сприяє повторенню грубих порушень прав людини. Тому після деокупації територій необхідно запровадити процедуру перевірки співробітників поліції, Служби безпеки України та прокуратури для виявлення осіб, причетних до злочинної діяльності або порушення професійної етики. Відомий як «vetting», цей процес вже продемонстрував свою ефективність у різних країнах (Руанда, Боснія, Герцеговина, Кенія) [15]. Україна має попередній досвід очищення влади, реалізований після Революції Гідності 2014 року, такий досвід слід розширити на осіб, причетних до співпраці з окупантами чи порушення прав людини в умовах війни.

Реформи правоохоронної системи мають носити інституційний вимір, спрямований на модернізацію та професіоналізацію правоохоронної системи. Вимоги транзитивної юстиції, як-от розслідування складних міжнародних злочинів, співпраця з міжнародними судами, робота з травмованими свідками, окреслюють нові стандарти для діяльності правоохоронців. Це потребує перегляду процесу підготовки кадрів, впровадження сучасних криміналістичних методик та посилення аналітичного потенціалу. Показовим прикладом є аналіз ланцюгів командування для притягнення до відповідальності вищого керівництва за ухвалення злочинних наказів. Вкрай необхідною є цифровізація правоохоронної діяльності та створення інтегрованих баз даних доказової інформації з міжнародними партнерами [6].

Транзитивна юстиція вимагає забезпечення підзвітності роботи самих правоохоронців і утвердження принципу верховенства права. Нульова толерантність до катувань, незаконного насильства чи корупційних практик у правоохоронних структурах повинна стати стандартом діяльності системи в перехідний період. Повага до прав людини має бути ключовою цінністю в роботі цих інституцій, оскільки без цього суспільству буде важко сприймати їх як гарант справедливості.

Таким чином, процес очищення та професійного розвитку кадрів є не менш значущим, ніж притягнення до відповідальності осіб, причетних до злочинної діяльності в минулому. Загалом, впровадження принципів транзитивної юстиції сприяє позитивним зрушенням у функціонуванні правоохоронної системи: створює передумови для її модернізації, підвищення професійних стандартів, а також інтеграції в правове поле європейських країн.

Узагальнюючи, правоохоронні органи відіграють подвійне завдання у контексті транзитивного (перехідного) правосуддя. З одного боку, вони виконують функцію інструменту відновлення справедливості – розслідуючи злочини, висуваючи обвинувачення та забезпечуючи збереження доказів. Без належної ефективності їхньої роботи реалізація інших механізмів транзитивної юстиції стає неможливою. З іншого боку, самі правоохоронні органи є об'єктом глибоких реформ та перевірок, адже їх здатність трансформуватися відповідно до демократичних принципів є ключовою умовою успішної адаптації до нового суспільного порядку. Лише гармонійне поєднання цих двох аспектів – активної функціональної роботи та процесу самоочищення – може забезпечити правоохоронній системі статус надійної опори для підтримання громадського порядку в умовах постконфліктної України. Таким чином, інтеграція принципів транзитивної юстиції сприяє позитивним змінам у розвитку правоохоронної системи. Вона не лише забезпечує умови для її структурної модернізації, але й покращує рівень професійної підготовки.

Висновки. Україна стоїть на порозі масштабного процесу транзитивної юстиції (перехідного правосуддя), покликаною зцілити рани війни та забезпечити невідворотність покарання винних. Ефективність української моделі транзитивної юстиції напряму залежить від правоохоронних орга-

нів, які мають виконати подвійне завдання: забезпечити невідворотність покарання за воєнні злочини та водночас сприяти примиренню й відновленню довіри в суспільстві. Поліція, прокуратура та спецслужби повинні стати центральною ланкою перехідного правосуддя, відповідально документуючи злочини агресора, розслідуючи тяжкі міжнародні злочини та захищаючи права жертв. Це передбачає створення спеціалізованих структур, модернізацію технічної бази, залучення міжнародного досвіду та забезпечення процесуальних механізмів, які відповідатимуть стандартам справедливого суду.

Завдання правоохоронної системи полягає у збереженні балансу між покаранням і примиренням. Правова визначеність, чіткі критерії відповідальності та законодавче регулювання амністії мають допомогти уникнути крайнощів – як надмірної репресії, так і безкарності. Також, необхідно підвищувати довіру суспільства до правоохоронних органів через прозорість, підзвітність і взаємодію з громадянським сектором. Відбір кадрів, контроль за дотриманням прав людини та участь у роботі комісій правди допоможуть забезпечити легітимність транзитивної юстиції. Правоохоронці мають не лише карати, але й діяти як «агенти соціального миру», здатні відновити правопорядок і знизити рівень конфліктності у поствоєнному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Багінський А.В. Правосуддя перехідного періоду: поняття та функції. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Політологія. Соціологія. Право.* 2019. Вип. 4(44). С. 74–78.
2. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні: монографія / за заг. ред. А. П. Буценка, М. М. Гнатовського. К.: «РУМЕС», 2017. 592 с.
3. Барсукова О. Уповноважений МВС назвав кількість українців, зниклих безвісти за особливих обставин. *Українська правда*. 12 червня, 2025.
4. Блага А., Мартиненко О. Концепція перехідного правосуддя в Україні: введення у площину юридичної науки. *Юридичний вісник*. 2019. № 4. С. 30–35.
5. В Гаазі офіційно розпочав свою роботу Міжнародний центр з переслідування за злочин агресії проти України (ICPA). Офіс Генерального прокурора. 03.07.2023 URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/v-gaazi-oficiino-rozpocav-svoyu-robotu-miznarodnii-centr-z-peresliduvannya-za-zlocin-agresiyi-proti-ukrayini-icpa>.
6. Єдина інформаційна платформа з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. URL: <https://znykli-bezvisti.mvs.gov.ua>.
7. Задоя К.П. Справа Шишимаріна: які виклики стоять перед українською судовою практикою в справах про воєнні злочини. *Актуальні проблеми кримінального права: матеріали наукових заходів*. 2022. С. 48–53. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/19a8c0b5-91fb-4e9a-be74-6145590823f8/content>.
8. Матвєєва Л.Г. Транзитивна юстиція як передумова деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України. *Воєнний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції*: Колективна монографія. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 303–325.
9. Матвєєва Л.Г. Становлення національної концепції транзитивної юстиції. Серія ПРАВО. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Вип. 85, ч. 4. С. 378–385.
10. МВС та Нацполіція провели тренінги для слідчих і психологів щодо допомоги потерпілим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. *Міністерство внутрішніх справ України*. 28.03.2025. URL: <https://mvs.gov.ua/news/mvs-ta-nacpoliciia-proveli-treningi-dlia-slidciv-i-psihologiv-shhodo-dopomogi-poterpilim-vid-seksualnogo-nasilstva-poviazanogo-z-konfliktom>.
11. Плотніков О. «Правосуддя перехідного періоду» чи «транзитивна юстиція»: до питання про визначення терміну. *Український часопис міжнародного права*. 2016. № 4. С. 43–47.
12. Про засади державної політики перехідного періоду: проєкт Закону від 09.08.2021 № 5844 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72625.
13. російські воєнні злочини: оновлені дані станом на 31 січня 2025 року. *Міністерство внутрішніх справ України*. URL: <https://mvs.gov.ua/news/zlocini-vcineni-viiskovimi-rf-pid-cas-povnomasstabnogo-vtorgnennia-v-ukrayinu-stanom-na-31012025>.
14. Calvet-Martínez Elisenda. Transitional Justice in the Context of the War in Ukraine. *Groupe d'études géopolitique. Revue Européenne du Droit. USSUE 5*. URL: <https://geopolitique.eu/en/articles/transitional-justice-in-the-context-of-the-war-in-ukraine>.
15. Just Peace After Conflict. *Jus Post Bellum and the Justice of Peace* / Edited by Carsten Stahn and Jens Iverson. Oxford, University Press, 2020. 362 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/365766924_Just_Peace_After_Conflict_Jus_Post_Bellum_and_the_Justice_of_Peace.